

ЗАЗА ЧЕРВЕНАТА КРАВИЧКА ЛАКСКА ПРИКАЗКА

Превод от руски: Иван Троянски, 1976

chitanka.info

Дали е било, дали не — живяла, казват, в едно село една жена с родната си дъщеря и с пащерка си.

Своята дъщеря не мъчила с работа, хранела я със сладки питки. А на пащерка си ще даде корава коричка и стиска сол и ще я изпрати да пасе цял ден кравата на поляната.

Кравата им била червена, викали ѝ Заза. Девојката ще завърже кравата на слънчице, ще я почерпи със солена коричка, а самата тя стои гладна до вечерта.

И ето че веднъж Заза, червената кравичка, казва:

— Ела тук, добричката ми, ела тук, миличка, пийни от роговете ми!

Заза навела глава и девојката пила от десния рог мед, от левия рог — масло. Така тръгнало между тях: девојката ще даде солена коричка на кравата, а сама ще се напие с мед и масло.

Ала мащехата я пращала не само да пасе кравата, но я карала и козина да чепка. Стои девојката на поляната, пасе кравата, чепка козина. Изведнъж като изневиделица налетял черен вихър и отнесъл всичката козина. Заплакала горката девојка, изтичала при мащеха си:

— Майчице, майчице, какво да правя? Вятърът отнесе нашата козина!

Мащехата набила сирачето и заповядала веднага да намери козината.

— Ако не я намериш, ще те убия, жива няма да те оставя!

Девојката се върнала на поляната и пита:

— Заза, червена кравичке, какво да правя?

— Не плачи! — отговаря червената крава. — Ще те науча как да намериш козината... Избърши си сълзите и слушай. Ще тръгнеш по ей тоя път. Ще минеш през една широка нива. На тази нива ще видиш хора. Те ще вършеят жътвата си — червени корали. Поклони им се, кажи така: „Добър ден и спорна работа! Ще ми наринете ли една лопатка зърно? Ще ми покажете ли къде живее стопанката на ветровете Часажей?“ Те ще те изпратят на втория харман, където други хора отвяват чисто злато. Същото ще попиташ и тези хора. Оттук ще те изпратят на третия харман. Там ще насипват в чували едри бисери. Ти се поклони и на тези хора и ги помоли за същото. Те ще ти покажат пътя...

Щом тръгнеш по този път, ще видиш едни кучета, пред тях ще има сено, и едни коне, пред тях ще има кокали... Дай кокалите на кучетата, а на конете — сеното, съжали ги, кажи: „Горкичките ми!“ — и те ще те пуснат.

По-нататък ще ти препречи пътя една буйна река. Пийни глътка вода от нея, похвали я: „Ех, че сладка вода!“ — и реката ще ти стори път. След тази буйна река е домът на Часажей.

Ще отвориш вратата, ще се изкачиш по стълбището, ще извикаш: „Часажей, майко на ветровете, съжали ме, върни ми козината, иначе мащехата ще ме убие!“

Часажей ще отговори: „Ела по-близо, нищо не чувам!“ Ти не се бой, приближи се, а тя ще каже: „Ха сега обърни всичко в моя дом надолу с главата!“ Тогава ти варосай къщата, опери дрехите и оправи леглото...

Това ще се хареса на Часажей и тя ще ти заповяда: „Разчорли ми косата и ми раздери роклята!“ Но ти, разбира се, не я слушай. Закърпи роклята, а Часажей окъпи, срещи ѝ косата, тури я да си легне.

Когато заспи, вземи козината и бягай, без да се оглеждаш, иначе Часажей ще те накара цял век да живееш при нея.

Девојката благодарила на Заза и тръгнала. Видяла широката нива, видяла хармана, на който хората вършеели червени корали.

— Добър ден и спорна работа! — казала девојката. — Ще ми наринете ли една лопатка? Ще ми покажете ли пътя за стопанката на ветровете Часажей?

Хората сипали в торбата на девојката една лопатка червени корали и я изпратили на втория харман, където отвявали чисто злато.

— Добър ден и спорна работа! — извикала девојката. — Ще ми подарите ли и на мен лопатка? Ще ми покажете ли пътя за стопанката на ветровете Часажей?

Те сипали в торбата на девојката една лопатка чисто злато и я изпратили на третия харман, където насипвали в чували едри бисери.

— Добър ден и спорна работа! — плеснала с ръце девојката. — Какви красиви бисери! Ще ми сипете ли една лопатка? Ще ми покажете ли пътя за стопанката на ветровете Часажей?

Хората сипали в торбата на девојката една лопатка едри бисери и казали:

— Иди да попиташ ей там ония коне и кучета!

Отишла девойката и гледа: някой дал на кучетата сено, а на конете — кокали. Отнесла сеното на конете, кокалите хвърлила на кучетата, помилвала ги, съжалила ги: „Горкичките ми, гладничките ми!“ А те ѝ посочили накъде да върви по-нататък.

Пред девойката се изпречила буйна река. Пийнала водичка от нея, похвалила я: „Ех, че сладка вода!“ — и реката усмирила вълните си, отдръпнала се, открила дъното си и пуснала девойката.

Стигнала девойката до дома на Часажей, отворила вратата, изкачила се по стълбището и извикала:

— Часажей, майко на ветровете, смили се! Върни ми козината, иначе мащехата ще ме убие!

— Слабо чувам! — викнала Часажей. — Ела по-близо.

Девойката се приближила и Часажей наредила:

— Ха сега обърни всичко в моя дом надолу с главата!

— Добре — казала девойката.

Донесла вода, варосала къщата, опрала дрехите, измила всичко, сложила го на място...

— Е, сега ми разчорли косата и ми раздери роклята! — заповядала Часажей.

И девойката изкърпила дрехите, окъпала Часажей, сресала я, турила я да си легне. Това много се харесало на стопанката на ветровете.

— Ела при мен, моето момиче! — повикала тя девойката, изляла върху главата ѝ вода от стомната и косата на девойката станала златна...

Няколко дни стопанката на ветровете не пускала гостенката си. А тя тъгувала за родния си край, за червената си кравичка.

За да не си отиде девойката незабелязано, Часажей криела от нея козината под възглавницата си. Все пак сирачето улучило час, когато Часажей заспала по-дълбоко от обикновено, измъкнало козината изпод възглавницата и избягало.

Събудила се стопанката на ветровете, гледа: девойката я няма. Спуснала се бабичката да я преследва, вика:

— Хей, мътна река, не я пускай!...

— Хей, коне, хей, кучета, хванете я!

— Хей, хора на харманите, да опустеете, дано, спрете я!...

Девојката дотичала до буйната река, реката се отдръпнала, пуспнала я и дори изплискала пред нея обувки със златни токчета. Тези обувки били чудни: и на носа на дясната, и на носа на лявата девојката видяла портрета си. Взела обувките, благодарила на реката и се затекла нататък.

— Да ви е сладко! — казала на конете, които хрупали сеното, и на кучетата, които гризели кокалите.

А те се погалили в нея и я пуспнали.

Дотичала девојката до третия харман, до втория, до първия. Навсякъде пожелавала на хората щастие и хората я пуспнали, пожелавали ѝ на добър час.

Часажей, стопанката на ветровете, се разсърдила:

— Хей, река! Хей, коне и кучета! Хей, хора на харманите! Как посмяхте да не ме послушате!

И реката ѝ казала:

— Ти ме наричаш мътна, а девојката каза, че съм сладка...

Кучетата и конете ѝ отвърнали:

— Ти хвърляш кокали на конете, а сено даваш на кучетата... Ние умирахме от глад, а девојката ни нахрани...

Хората пък казали така:

— Ти никога, никога не си ни пожелавала спорна работа! А добрата девојка ни пожела щастие... Как да не я пуспнем?

И Часажей се върнала в къщи без нищо.

Е, нека се връща! А ние ще разкажем за девојката.

Дотичало сирачето у дома, прегърнало червената кравичка:

— Здравей, мила кравичке! Ето ти корали и злато, бисери и обувчици с портрети! Скрий всичко по-добре.

Сирачето разказало на Заза за всичко, което видяло. Сетне отишло при мащехата и ѝ дало козината.

Всичко тръгнало по старому. Пащерката пасе на поляната Заза, червената кравичка, че и козината чепка, а дъщерята на мащехата мързелува в къщи. И ето че веднъж мащехата попитала пащерка си:

— Защо се забраждаш толкова ниско?

— Боли ме главата, майчице.

— Хайде, дай да видя! — развикала се мащехата и дръпнала кърпата.

Щом видяла златната коса на девойката, мащехата се разтреперала от завист. Лепнала се за девойката:

— Разкажи, разкажи откъде имаш златна коса?

Нямало какво да се прави — тя така се сърдела, така се карала! — и девойката се принудила да каже:

— Часажей, майката на ветровете, ми даде златна коса...

— Кой те научи да идеш при Часажей? — попитала мащехата.

— Заза, червената кравичка.

Мащехата не казала нито дума. Забързала към къщи, довела дъщеря си на поляната. Накарала я да пасе кравата и едновременно да чепка козина. Изведнъж като изневиделица налетял черен вихър и отнесъл всичката козина.

Тогав дъщерята на мащехата заповядала:

— Казвай, червена краво, как да си върна козината!

Заза ѝ разказала всичко, което разказала на сирачето. Дъщерята на мащехата се затекла към стопанката на ветровете Часажей.

Видяла широката нива и намерила хармана, където хората вършеели червени корали.

— Да опустеете и вие, и коралите ви! — развикала се тя. — Наринете ми по-скоро корали и ми покажете пътя за стопанката на ветровете!

— Каква е тази проклетница? — учудили се хората.

Те се разсърдили. Турили я на една лопата, хвърлили я на втория харман, където отвявали чисто злато.

— Да се провалите и вие, и златото ви! — закрещяла дъщерята на мащехата. — Нагребете ми по-скоро една лопата злато и ми покажете пътя за стопанката на ветровете!

Те я грабнали с една лопата и я затирили на третия харман, където насипвали в чували едри бисери.

— В земята да потънете, дано, и вие, и бисерите ви! — заревала дъщерята на мащехата. — Насипете ми по-бързо бисери и ми покажете пътя за стопанката на ветровете!

Е, дали ѝ да се разбере на третия харман! Натупали я с юмруци и я запокитили с лопата при конете и кучетата.

А тя и тук всичко объркала. Взела сеното от конете — хвърлила го на кучетата. Грабнала кокалите от кучетата — стрелнала ги при конете.

— Да се задавите, дано! — казва.

Нахапали я кучетата. Наритали я конете. Как да е се отскубнала, стигнала на брега на буйната река.

Пила глътка вода от реката, плюла: „Пфу! Мръсна вода...“ Разсърдила се реката, зашумяла, препречила ѝ пътя.

Дъщерята на мащехата прегазила до другия бряг и мокра, кална, цялата в синини, стигнала до дома на Часажей, стопанката на ветровете.

Отворила вратата, изкачила се по стълбището и викнала:

— Да се пукнеш, дано, проклета Часажей! Дай ми веднага козината, че майка ми вдига врява!

— Не чувам! — викнала в отговор Часажей. — Ела по-близо!

Дъщерята на мащехата се приближила и Часажей казала:

— Обърни всичко в моя дом надолу с главата!

— Добре! И още как ще го обърна — зарадвала се дъщерята на мащехата. Всичко изпотрошила, всичко съсипала, камък върху камък не оставила...

Часажей не се скарала, само мрачно погледнала.

— Е, нищо, сега пък ми разчорли косата, раздери ми роклята! — заповядала тя.

Дъщерята на мащехата се нахвърлила върху нея: оскубала ѝ косата, накъсала роклята ѝ на парцали...

Потъмняла стопанката на ветровете.

— Благодаря! Получи си наградата! — казала тя. Ливнала със стомната по лицето на девойката и целите ѝ бузи се покрили с брадавици. — А сега си вземай козината и заминавай!

Малко ли, много ли вървяла дъщерята на мащехата, няма да разказваме... Макар и цялата натъртена, върнала се все пак в къщи.

Майката видяла любимката си с брадавици и едва не полудяла от скръб.

Мислила, мислила какво да стори и от лошотия намислила да заколи Заза, червената крава.

— Мащеха ти иска да ме убие — казала червената крава на пащерката. — Събери костите ми, когато ме заколят, и ги зарови под ябълката в градината.

Мащехата заклала Заза, червената крава. Сварила месото ѝ и го изяли двете с дъщеря си, а пащерката събрала костите и ги заровила

под ябълката в градината. Оттогава сирачето нямало мира.

— Ти ставаш все по-хубава, а дъщеря ми погрознява! — карала се мащехата и биела пащерката.

Отишла веднъж девойката в градината, седнала под ябълката и заплакала от мъка.

— Не плачи, добричката ми! Не плачи, миличка! — обадили се костите на кравата. — Кажу какво искаш?

А в този ден в съседния аул имало сватба. На девойката много ѝ се искало да поиграе на сватбата.

— Дай ми, кравичке, една хубава рокля и моите обувки! — помолила тя.

Начаса пред нея се появила една хубава рокля и обувките с портретите. Девойката се пременила и тръгнала за сватбата.

Трябвало да премине през един ручей. Като скачала от камък на камък, едната обувчица се изхлузила и водата я отнесла. Принудила се, горката, да се върне в къщи — така и не поиграла на сватбата...

А в това време младият хан ловял в ручея пъстърва. Неочаквано хванал обувчица със златно токче и видял на носа ѝ портрет на прекрасна девойка със златна коса. И силно пожелал младият хан да намери стопанката на обувчицата.

Ханът мерил обувчицата на много красиви девойки в страната, но тя не станала на никоя от тях.

На края ханът и слугите му стигнали в селото, където живеела мащехата с дъщеря си и пащерка си. Минал през всичките къщи. Дошъл ред и до дома на мащехата. Щом влязъл в къщата, момъкът видял девойката, която толкова дълго търсил... Обул на крака ѝ обувчицата. Обувчицата ѝ прилепнала.

Зарадвал се ханът, помолил мащехата да му даде девойката да се ожени за нея. Лукавата жена стаила завистта и злобата си, престорила се, че с радост се съгласява:

— Моля ти се, хане — казала с поклон тя, — върни се в къщи при баща си! Аз трябва да пременя годеницата, а сетне сама ще я доведе у вас.

Така и направили... Откъде можел да знае момъкът за черната ѝ злоба? Отишъл си младият хан, а мащехата се разшетала, уж че приготвя пащерка си за път.

Най-сетне тръгнаха. Мащехата накара девойката да завърже в кърпа златните обувки, а със себе си не взела нищо, само едно парче хляб със сол.

Пътят бил дълъг, местата пусти, а денят горещ. Девойката се уморила и огладняла.

— Дай ми да си хапна, майчице! — каза тя.

— Нямам нищо друго, освен хляб — отговорила мащехата и й дала една солена коричка.

Девойката изяла соления хляб. Замъчила я жажда.

— Ох, колко съм жадна! Барем една глътка вода, майчице!

— Потърпи — отговорила мащехата, — скоро ще стигнем до един кладенец с бистра, студена вода. Тогава ще се напиеш до насита.

Кладенецът наистина бил близо. Девойката сложила на земята вързопчето със златните обувки, затекла се да пие вода. Но едва се навела над кладенеца и лошата мащеха се промъкнала зад нея и я съборила във водата.

Грабнала мащехата обувчиците и се втурнала към къщи. Пременила дъщеря си с най-хубавата рокля, покрила лицето ѝ с копринено було, качила я на един бял кон и я завела при младия хан.

В ханския дворец ги приели с почести, отпразнували разкошна сватба. А когато свършили пира, ханът отмахнал булото от лицето на младоженката и видял брадавиците ѝ. Само че вече нищо не можел да стори: сватбата била минала!

— Това не е моята любима! — отчаяно извикал ханът. — Измамиха ме!

— Твоите собствени очи те мамят, уважаеми зетко! — усмихнала се мащехата. — Аз имам само тази хубавица.

Младият хан се смутил. „Дали тук няма магия? Дали наистина очите ми не са ме измамили?“ — помислил той.

А докато в двореца празнували сватбата, при кладенеца, където мащехата блъснала пащерка си, дошли, едни търговци с керван. Спрели до кладенеца да си починат.

Един от тях пуснал в кладенеца стомна с дълго въже и потеглил. Но стомната се оказала толкова тежка, че сам не можел да я издърпа... Търговецът повикал на помощ другарите си и заедно измъкнали стомната и девойката.

Девойката благодарила на търговците и ги помолила:

— Добри хора, когато изрека желанието си на глас, отговорете ми: „Да се сбъдне!...“

Търговците на драго сърце обещаха да изпълнят молбата ѝ. Девойката извикала:

— Искам да стана гургулица!

— Да се сбъдне! — отговорили търговците и видели, че девойката я няма — изчезнала! Тя се превърнала на бяла гургулица, хвъркнала и отлетяла. Смаяните търговци продължили пътя си, а гургулицата долетяла в ханската градина и кацнала на един бадем.

— Градинарю, градинарю! — загукала тя. — Нека увехне това дръвче, както вехна аз... Поздрави младия хан от мен!

Гургулицата отлетяла, а бадемът изсъхнал.

Оттогава всеки ден в зори гургулицата долитала в градината, всеки път кацала на ново дръвче и гукала:

— Градинарю, градинарю! Нека загине това дръвче, както гина аз! Поздрави младия хан от мен!

Дошъл веднъж ханът в градината си и гледа: изсъхнали най-добрите дръвчета — дюлята и бадемът, смокинята и нарът, прасковите и крушите. Скарал се на градинаря:

— Ти съвсем си изоставил градината, безсъвестни човече! Загинали са най-хубавите дръвчета!

— Прости ми, хане! — примолил се градинарят. — Не съм виновен аз. Всяка сутрин в градината долита една гургулица, избира най-хубавото дръвче и каца на него. Казва само това: „Нека увехне това дръвче, както вехна аз. Поздрави младия хан от мен!“ — и дръвчето веднага изсъхва.

Тогаво младият хан наредил да хванат гургулицата.

Градинарят опънал мрежи и на другия ден в зори ханът уловил бялата гургулица. Едва я докоснал с ръце и тя се превърнала на девойката-хубавица със златната коса. Ханът веднага познал годеницата си.

— Ето как са ме измамили! — възкликнал той. — Да вървим, да вървим в двореца! Там ще ми разкажеш всичко!

— Сто години да живееш, повелителю мой — поклонила се девойката. — Но за какво да ти разкажа? За това, което очите ми видяха, или за това, което ушите ми чува?

— Видяното с очите е сто пъти по-ценно от чутото с ушите — отговорил младият хан. — Ще ми разкажеш за това, което си видяла и изпитала...

— Добре! Но когато разказвам, нека ме слушат мащеха ми и дъщеря ѝ. И докато не свърша, никой не бива да излиза от двореца.

Покрили лицето на девойката с було. Отишли в двореца. Ханът изпратил един слуга да събуди лошата мащеха и дъщеря ѝ и да ги доведе при него, а после заповядал на стражата: не пускайте никого да излиза от двореца!

Майката и дъщеря ѝ дошли сънени, зли и девойката започнала разказа си. Разказала как я мъчила лошата мащеха, как я съборила в кладенеца. Едва започнала да говори девойката и мащехата се разтреперала, побледняла и взела тихичко да се промъква към вратата с дъщеря си. Но при вратата имало стражи, а младият хан страшно им бил заповядал да не мръдват от място.

— За вашата злоба, за измамата се полага да ви обезглавя — казал ханът, когато девойката завършила разказа си. — Но аз намерих моята любима. Ето я! — И ханът свалил булото от лицето на девойката. — Не искам да помрачавам със смъртно наказание най-щастливия ден в живота си. Дайте обувчиците на годеницата ми, махнете се от моята страна и повече не се показвайте пред очите ми!

Прогонили мащехата и дъщеря ѝ с позор от страната.

А девойката помолила хана да иде с нея в родния ѝ край. Там взела златото си, коралите и бисерите. Всичко била запазила за нея Заза, червената кравичка... И ето че най-сетне младият хан се оженил за любимата си.

Отпразнували весела сватба. Свирили седем зурнаджии. Били седем тъпана. Всички пили, докато меховете спаднали, яли, докато казаните се изпразнили. Играли, докато краката ги държали, пели песни, докато останали без глас.

С една дума, направили всичко, което се пада на добри хора! Аз също се веселих на тази сватба и досега не мога да я забравя!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.